Liikenne- ja viestintävirasto
Kyberturvallisuuskeskus

Dnro TRAFICOM/433651/03.03.01/2024
3.9.2024

Liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle kyberturvallisuusdirektiivin (NIS2-direktiivi) täytäntöönpanemiseksi (HE 57/2024 vp)

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle kyberturvallisuusdirektiivin (NIS2-direktiivi) täytäntöönpanemiseksi. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausunnossaan seuraavaa:

Liikenne- ja viestintävirasto pitää hallituksen esitystä hyvin valmisteltuna ja tukee siinä esitettyä. Yhteiskunnan toimivuuden, turvallisuuden ja luotettavuuden kannalta kriittisten palveluntarjoajien viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien kyber- ja tietoturvallisuus sekä näihin liittyvä riskienhallinta ja poikkeamiin puuttuminen on entistä tärkeämpää. Nämä ovat yhä merkittävämpi osa koko yhteiskunnan turvallisuutta, jota tulee edistää aktiivisesti myös oikeasuhtaisen sääntelyn keinoin. Liikenne- ja viestintävirasto katsoo organisaatioille asetettavien riskienhallintavelvoitteiden olevan sellaisia, että kaikkien organisaatioiden olisi syytä ne huomioida muuttuneessa turvallisuusympäristössä.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että hallituksen esityksessä asetettavat velvoitteet ja vaatimukset mahdollistavat riskiperusteisen lähestymistavan. Toimia ja toimenpiteitä suunniteltaessa on otettu myös kiitettävästi huomioon sääntelyyn soveltamisalaan kuuluvien toimijoiden koko, toimiala ja toiminta. Liikenne- ja viestintävirasto suhtautuu myönteisesti siihen, että sääntelyn soveltamisalaa on laajennettu sektorikohtaisesti verrattuna ensimmäiseen NIS-direktiiviin ja sen kansalliseen täytäntöönpanoon. Yhteiskunnan ollessa yhä verkottuneempi kyberturvallisuus tulee huomioida laajasti yhteiskunnan eri sektoreilla.

Esityksen johdosta Suomeen saadaan oma kyberturvallisuuslaki. Liikenne- ja viestintävirasto pitää tulevaa kyberturvallisuuslakia välttämättömänä kehitysaskeleena, mutta pitää samalla todella tärkeänä, että esityksestä käy ilmi sääntelyn yleisluontoisuus. Liikenne- ja viestintävirasto korostaa, että myös tulevaisuudessa sektorikohtaista sääntelyä tulee voida tarpeen mukaan soveltaa nyt esitettävän yleissääntelyn lisäksi. Edellä mainittu tarve korostuu muun muassa telesektorin ja ilmailun kohdalla, joissa molemmissa on jo entuudestaan pitkälle vietyä ja tarkkarajaista sääntelyä kyberturvallisuuden saralla.

Liikenne- ja viestintävirasto korostaa, että useissa tapauksissa kyberloukkausten, -häiriöiden tai niiden uhkien selvittäminen edellyttää mahdollisimman nopeita toimia ja tiedonvaihtomahdollisuuksia niin viranomaisten kesken kuin yksityisen sektorin toimijoiden kanssa. Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että esityksessä on onnistuttu valmistelemaan tarvittavia lisäyksiä tiedonkäsittely- ja vaihto-oikeuksiin. Samalla esityksessä on kyetty huomioimaan tarvittava tasapaino ja suhteellisuus tiedon käyttö- ja suojaustarpeiden ja kyberturvallisuusriskien tehokkaan torjunnan ja hallinnan välillä. Liikenne- ja viestintävirasto haluaa kuitenkin muistuttaa, että nyt kyseessä oleva sääntely ei pääasiallisesti koske turvallisuus- ja tiedusteluviranomaisia. Tämän johdosta Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että Liikenne- ja viestintäviraston sekä turvallisuus- ja tiedusteluviranomaisten mahdollisuuksia tiedonvaihdon tehostamiseen arvioidaan tulevaisuudessa. Jo pelkästään kyberturvallisuuden merkityksen kasvu muuttuneessa turvallisuusympäristössä edellyttää mainitun yhteistyön ja tiedonvaihdon uudistamisen arviointia.

Ilmoitukset ja niiden merkitys

Kyberturvallisuutta koskevien häiriöiden torjuminen, niiden havaitseminen ja häiriötilanteista toipuminen sekä muiden kriittisten toimijoiden varoittaminen mahdollisesta häiriöstä tai sellaisen uhkasta edellyttävät, että kyberhäiriötilanteista tai niitä koskevista uhista ilmoitetaan toimialaa valvovalle toimivaltaiselle viranomaiselle. Tämän lisäksi on ensiarvoisen tärkeää, että viraston Kyberturvallisuuskeskus saa tiedon häiriöistä ja niitä koskevista uhista. Kyberturvallisuuskeskus toimii jo tällä hetkellä esitysluonnoksessa mainittuna kansallisena CSIRT-yksikkönä, jonka toiminnan varaan rakentuu esimerkiksi kyberturvallisuuden kansallisen tilannekuvan koostaminen ja koordinointi. Jotta CSIRT-yksikön työtä voidaan jatkaa tehokkaasti ja tukea voidaan tarjota laajemminkin yhteiskunnan eri sektoreille, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom pitää tärkeänä, että esitysluonnoksessa varmistetaan riittävät tiedonsaantia, tiedonvaihtoa ja tiedonkäsittelyä koskevat mahdollisuudet Kyberturvallisuuskeskukselle ja erityisesti sen CSIRT-yksikölle.

CSIRT-yksikön itsenäinen ja luottamuksellinen asema ovat tärkeitä, jotta CSIRT voi palvella yhteiskuntaa ja NIS-direktiivissä tarkoitettuja toimijoita mahdollisimman kattavasti ja tuloksellisesti. Tästä näkökulmasta Traficom pitää erityisen hyvänä, että CSIRT-yksikölle säädettäisiin kyberturvallisuuden riskienhallinnasta annetun lain 20 §:ssä itsenäinen asema suhteessa valvoviin viranomaisiin. Samasta syystä Traficom kannattaa lain 25 §:ssä säädettyä ns. käyttötarkoituspalomuuria, joka rajaisi CSIRT-yksikölle vapaaehtoisesti tehtyjen tietoturvaloukkausilmoitusten ja niissä CSIRT-yksikölle luovutettujen tietojen käyttämistä tiedon luovuttanutta koskevassa rikostutkinnassa sekä hallinnollisessa päätöksenteossa.

Itsenäisestä asemasta seuraava luottamus CSIRT-toiminnan riippumattomuuteen ja esitysluonnokseen laadittu palomuurisäännös mahdollistavat sen, että CSIRT-yksikkö saa jatkossakin vapaaehtoisuuteen perustuvia ilmoituksia laajasti eri toimijoilta suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä on edellytys kyberturvallisuuden kansallisen tilannekuvan muodostamiselle, joka taas mahdollistaa sen, että CSIRT-yksikkö voi luovuttaa relevantteja kyberturvallisuuteen liittyviä uhkatietoja suomalaisille organisaatioille ehdotetun 23 §:n mukaisten kyberturvallisuustietojen vapaaehtoisten jakamisjärjestelyjen puitteissa. Traficomin näkemyksen mukaan ehdotetut säännökset CSIRT-yksikön luottamuksellisesta asemasta parantaisivat kyberturvallisuuteen liittyvien uhkatietojen jakamista esimerkiksi suomalaisille huoltovarmuuskriittisille organisaatioille, jotta nämä voisivat parhaalla mahdollisella tavalla suojautua kyberuhkilta ja poikkeamilta.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää lisäksi tärkeänä kyberturvallisuuslain 17 §:n 1 momenttia, jonka mukaan valvovien viranomaisten on toimitettava vastaanottamansa poikkeamailmoitukset ja raportit CSIRT-yksikölle välittömästi. Näillä tiedoilla on keskeinen merkitys CSIRT-yksikölle Suomen kansallisen kyberturvallisuuden tilannekuvan ylläpitämisessä.

Sektorikohtainen valvonta

Liikenne- ja viestintävirasto korostaa esityksen mukaisesti, että sektorikohtaisilla viranomaisilla on paras substanssiosaaminen oman toimialansa erityispiirteistä ja muusta toimialaa koskevasta sääntelystä, jolloin kyseisellä valvovalla viranomaisella on paras osaaminen ja ymmärrys toimialansa riskienhallintaan liittyvistä seikoista. Myös Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi laajalti oman toimialansa toimijoita Virasto pitää kannatettavana esitysluonnoksen hajautettua lähestymistapaa koskien eri sektoreiden valvontaa. Viraston Kyberturvallisuuskeskus pyrkii resurssiensa puitteissa tukemaan muita valvontaviranomaisia.

Resurssit

Liikenne- ja viestintävirasto pitää välttämättömänä, että toimintaympäristön muutoksesta sekä kasvavasta sääntelystä johtuva tehtävämäärä Liikenne- ja viestintäviraston ja muiden suomalaisten viranomaisten toiminnassa huomioidaan pysyvästi jatkossa. Esityksen myötä virastolle tulee uusia tehtäviä ja uusia valvottavia sääntelyn piiriin kuuluvia toimialoja. Liikenne- ja viestintäviraston lakisääteisten tehtävien määrä on kaikkinensa kasvanut voimakkaasti viimeisten vuosien aikana. Erityisesti Kyberturvallisuuskeskuksen apua ja palveluita tarvitsevia kansalaisia, viranomaisia ja yhteiskunnan kriittisten toimialojen toimijoita on joka vuosi entistä enemmän. Nyt käsillä olevan esityksen kannalta Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että Valtiovarainministeriön ehdotus vuoden 2025 talousarvioksi toteutuu NIS2-direktiivin tehtävien osalta.

Kalle Varjola

Erityisasiantuntija,

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom (Kyberturvallisuuskeskus)